

Świętym zbawczego słowa Bożego i która sama nie doświadczyła jego skuteczności i aktualności” (s. 15).

Słowo Boże, objawione na kartach Biblii, wymaga jednak nie tylko głębokiej wiary i czystości serca. Aby poprawnie odczytać orędzie natchnionych ksiąg Starego i Nowego Testamentu, konieczna jest także znaczna wiedza teoretyczna. Jej przekazanie przekracza oczywiście ramy niniejszego podręcznika; znajdziemy w nim natomiast bogaty wybór literatury specjalistycznej. Głównym zadaniem podręcznika było wprowadzenie w teorię i praktykę dydaktyki biblij-

nej; stąd nacisk na zastosowanie zasad interpretacji Pisma Świętego dla potrzeb katechezy szkolnej. Jest to wymóg konieczny, aby Biblia stała się Księgą życia, otwartą dla każdego wierzącego. Podkreśla to również ostatni dokument Papieskiej Komisji Biblijnej o *Interpretacji Pisma Świętego w Kościele*. Jeżeli omawiana książka trafi do szerokiego kręgu odbiorców jest nadzieja na zmniejszenie przepaści między dokonaniem naukowymi biblistów w zakresie badań nad tekstami biblijnymi a zrozumieniem tych tekstów przez ogół wiernych.

ks. Antoni Tronina

Wiesław Przyczyna CSsR, *Kaznodziejski przekaz opowiadań biblijnych* (seria: *Redemptoris Missio* XVIII), Kraków, Poligrafia Salezjańska 2000, s. 265.

Do odkrycia nowych tajników kaznodziejskiego warsztatu, dokładniej zaś: tajników kaznodziejstwa narracyjnego, wręcz nieznanego w Polsce, z powodzeniem natomiast uprawianego na zachodzie Europy i w Stanach Zjednoczo-

nych, zaprasza już przepięknie zaprojektowana okładka książki, na której centralnie widnieje barwna średniowieczna miniatura nawiązująca do ewangelicznej *Przypowieści o siewcy*. Ilustracja ta zdaje się jednocześnie zapowiadać, iż w cen-

trum rozważań Autora znajdzie się kaznodziejski przekaz opowiadań nowotestamentowych, choć w tekście nie brak również przykładów zaczerpniętych z ksiąg Starego Testamentu.

Książka obejmuje *Wstęp* (s. 5-16), cztery główne rozdziały - *Opowiadanie w Biblii* (s. 17-85), *Homiletyczna interpretacja opowiadań biblijnych* (s. 87-128), *Zasady przekazu opowiadań biblijnych* (s. 129-173), *Formy przekazu opowiadań biblijnych* (s. 175-233) - następnie *Zakończenie* (s. 235-239), *Bibliografię* (s. 241-256) i streszczenie w języku niemieckim (s. 257-262).

Autor rozpoczyna swe rozważania od systematycznego wprowadzenia czytelnika w krąg zagadnień z zakresu kaznodziejskiego przekazu opowiadań biblijnych sygnalizując przy tym różnice (głównie w podejściu metodologicznym) istniejące między - bogatszą - obcojęzyczną i uboższą - polskojęzyczną literaturą na ten temat.

W pierwszym rozdziale swej książki Przyczyna zajmuje się usytuowaniem opowiadania w Biblii, by potem skoncentrować się na samym pojęciu opowiadania biblijnego, rozpatrywanym w aspekcie tekstowym, komunikacyjnym i teo-

logicznym. Następnie Autor omawia odmiany gatunkowe opowiadania biblijnego, do których zalicza opowiadanie przypowieściowe, opowiadanie-przykład, opowiadanie historyczne i opowiadanie-wyznanie.

Rozdział drugi książki poświęca Autor poszczególnym etapom homiletycznej interpretacji opowiadań biblijnych, począwszy od wyboru tekstu opowiadania, poprzez dogłębną jego analizę - łącznie z lekturą duchową i próbą odczytania naukowego (na płaszczyźnie historycznej, literackiej i teologicznej) - aż po odkrycie sensu, tj. tematu i celu opowiadania.

W rozdziale trzecim przedstawia Przyczyna dwie naczelne zasady przekazu opowiadań biblijnych: pierwsza z nich to zasada wierności Bogu, druga - to zasada wierności człowiekowi. Zasada wierności Bogu - jak formułuje to Autor - „polega na zharmonizowaniu celu, tematu, planu i formy kazania z celem, tematem, strukturą i formą tekstu opowiadania. Natomiast zasada wierności człowiekowi polega na aktualizacji opowiadań biblijnych w społeczeństwach ludzi wierzących. Jej celem jest rzetelne poszukiwanie światła, jakie opowiadania te mogą rzucać na nasze cza-

sy" (s. 173). Przybliżając czytelnikowi tę drugą zasadę Autor wskazuje na właściwe i niewłaściwe drogi aktualizacji opowiadań. Do właściwych sposobów aktualizacji zalicza: ukierunkowanie na słuchaczy, konkretyzację, dramatyzację, identyfikację, urzeczywistnianie; do niewłaściwych natomiast należą: (niestosowne) podstawianie, (przesadna) alegoryzacja i spirtualizacja; (zbytne) psychologizowanie i moralizowanie, (bezkrytyczne) naśladowanie postaci biblijnych.

W rozdziale czwartym (dotyczącym form przekazu opowiadań biblijnych) Autor prezentuje cztery, przetłumaczone na język polski, pierwotnie anglojęzyczne kazania: *Noe był dobrym człowiekiem* D.M. Willisa do Rdz 7, 6-7; 8, 1. 15-16; 9, 1. 8-10a. 12-13. 20-29 jest przykładem kazania-opowiadania; *Ograniczone środki, nieograniczone możliwości* L. E. Kecka do Mk 6, 30-44 to kazanie z opóźnionym opowiadaniem; *Czy można chcieć więcej* E. L. Lowry'ego do Mt 19, 30-20, 16 unaocznia, jak zbudować kazanie zawieszające opowiadanie; *Modlitwa przez zaciśnięte zęby* F. B. Craddocka do Ga 1, 11-24 pokazuje, na czym polega kazanie naprzemiennie. Przyczyna krok po kroku ko-

mentuje każde z kazań uzasadniając jednocześnie zabiegi narracyjne poszczególnych kaznodziejów oraz wykazuje niewątpliwe zalety zastosowanych przez nich reguł kompozycyjnych.

Lekturę opracowania ułatwia zdecydowanie niezwykle przejrzysty układ treści wspomagany przez elementy graficzne (schematy, tabele), które Autor - poruszając w komentarzu coraz to nowe aspekty - niejako równolegle rozbudowuje i wzbogaca o kolejne „poziomy” lub „płaszczyzny”. Istotną rolę pełnią ponadto precyzyjne podsumowania następujące po każdym z czterech zasadniczych rozdziałów.

Wielką zaletą pracy jest jej interdyscyplinarność: Przyczyna pisząc rozprawę w pierwszym rzędzie homiletyczną sprawnie i swobodnie korzysta m.in. z dorobku teorii literatury, bibliistyki i teorii komunikacji, co prezentowanym rozważaniom zapewnia bezsprzecznie wysoką jakość. Autorowi nie udało się wprawdzie uniknąć kilku nieprecyzyjnych sformułowań (np. w opisie „mowy zależnej”, s. 26; przy egzemplifikacji użycia „*prae-sens historicum*”, s. 153; czy przy rozróżnieniu między „trybem rozkazującym” i „imperatywem etycznym”, s. 188), nie umniejsza to jed-

nak w żadnym stopniu wartości pracy, która cenna jest już ze względu na swój pionierski charakter.

Torując drogę kaznodziejstwu narracyjnemu w Polsce Przyczyna podkreśla, że kaznodziejstwo takie oddziałuje na słuchacza holistycznie, jest łatwe w odbiorze, respektuje wolność człowieka jednocześnie definiując jego tożsamość i miejsce w drodze do Boga (por. s. 238–239). Publikacja jest tym cenniejsza, że pojawia się na rynku księgarskim w momencie, w któ-

rym szczególnie aktualna jest potrzeba czy wręcz konieczność znalezienia takiego sposobu przepowiadania słowa Bożego, który znacznie łatwiej niż klasyczny trafiłby do mentalności współczesnego człowieka. Wymienione cechy kaznodziejstwa narracyjnego sprawiają tym samym, że „może ono odegrać ważną rolę w dziele nowej ewangelizacji [...] na początku trzeciego tysiąclecia” (s. 239).

Elżbieta Kucharska (Wrocław)

Błogosławione, choć trudne czasy.
Siedemdziesięciopięciolecie Kościoła Częstochowskiego,
praca zbiorowa, red. Jan Kowalski, Częstochowa 2000, ss. 432.

Na siedemdziesięciopięciolecie diecezji, a od roku 1992 archidiecezji częstochowskiej Komitet w składzie ks. Marian Duda, ks. Zenon Janyszek, ks. Jan Kowalski, ks. bp Jan Wątroba, ks. Jan Związek, kierowany przez ks. Jana Kowalskiego, wydał książkę pamiątkową, zatytułowaną *Błogosławione, choć trudne czasy. Siedemdziesięciopięciolecie*

Kościola Częstochowskiego. Stanowi ona próbę podsumowania dorobku Kościoła Częstochowskiego w latach 1925–2000. Dokonało jej dwudziestu dwu autorów w trzydziestu dwu artykułach. Przedmowę do książki napisał ksiądz arcybiskup Stanisław Nowak, metropolita częstochowski. Zaś wstęp i posłowie ks. Jan Kowalski. Zawiera ona